

Nederlandse families internationaal vergeleken

In vrijwel alle landen wordt de verantwoordelijkheid voor de zorg voor en de financiële ondersteuning van jong en oud gedeeld tussen families en de overheid. De wijze waarop verschilt sterk van land tot land, stelde Pearl Dykstra in haar oratie "Families: In alle staten?" Dit heeft haar weerslag op de rol en functie van familie; bijvoorbeeld op die van grootouders bij de opvang van kleinkinderen.

Publieke voorzieningen (of het gebrek daaraan) kunnen bepaalde familiepatronen en –praktijken belonen of ontmoedigen. De rol die grootouders spelen bij de zorg voor kleinkinderen is hiervan een voorbeeld.

De figuur toont, voor een aantal Europese landen, de kans dat grootouders dagelijks zorgen voor een kleinkind van een werkende dochter. Een grotere cirkel in de figuur betekent een grotere kans op zorgverlening door grootouders. De cirkels zijn vooral groot voor Italië, Spanje, Griekenland en Polen. De positie van de cirkel wordt bepaald door de beschikbaarheid van gesubsidieerde kinderopvang en de riantheid van ouderschapsverlof. België scoort het hoogst wat betreft de beschikbare kinderopvang, Tsjechië wat betreft verlofregelingen, terwijl Denemarken veel van beide type regelingen heeft. Duidelijk is dat de grootste cirkels landen betreffen waar de voorzieningen het minst overvloedig zijn, dus waar de beschikbaarheid van kinderopvang gering is en/of waar de ouderschapsverlofregelingen beperkt zijn. Grootouders verlenen dagelijkse zorg als er weinig publieke arrangementen zijn die de combinatie van betaald werk en ouderschapstaken vergemakkelijken.

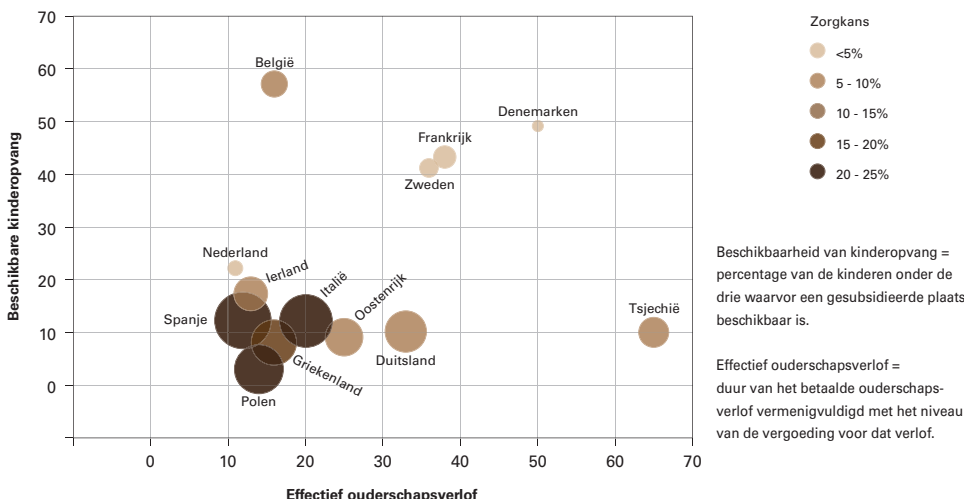
In Nederland is het ouderschapsverlof in vergelijking met andere landen niet riant en de be-

schikbaarheid van kinderopvang is ook aan de lage kant. De kleine cirkel duidt erop dat weinig Nederlandse grootouders dagelijks voor hun kleinkinderen zorgen. Het lage aandeel voltijds werkende moeders ligt hieraan mede ten grondslag. Overigens, als een minder frequent criterium wordt gehanteerd – bijvoorbeeld of betrokkenen in de afgelopen 12 maanden op kleinkinderen hebben gepast – dan scoren Nederlandse grootouders binnen Europa heel hoog. Nederlandse grootouders fungeren eerder als achterwacht dan als vaste kracht in wat wel eens een "chronische noodsituatie" van de jongere generatie is genoemd.

Publieke voorzieningen zijn een weerspiegeling van sociaal-economische omstandigheden en cultureel klimaat. Het is niet eenvoudig om na te gaan of beleidsmaatregelen de geleefde werkelijkheid van familierelaties bepalen of dat deze een reactie zijn op lang bestaande culturele tradities. Uiteraard maken gunstige economische omstandigheden genereuze welvaartsarrangementen mogelijk. Beleid, sociaal-economische en culturele omstandigheden zijn zo nauw met elkaar verweven dat ze het beste in samenhang kunnen worden bestudeerd.

Prof. dr. P.A. Dykstra, Erasmus Universiteit Rotterdam, e-mail: dykstra@fsw.eur.nl

De kans dat grootouders dagelijks zorgen voor een kind van een werkende dochter naar niveau van voorzieningen, geselecteerde Europese landen, 2006-2007

Bron: MULTILINKS.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Nico van Nimwegen, hoofdredacteur Hanna van Solinge, eindredacteur Peter Ekamper, webredacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Basisontwerp	Harmine Louwé
Druk	Nadorp Druk b.v., Poeldijk

Foto: Wim de Jonge

Pearl Dykstra is sinds 2009 hoogleraar empirische sociologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zij sprak op 27 januari 2012 haar oratie uit, getiteld: "Families: In alle staten?" Eerder was zij werkzaam bij het NIDI en hoogleraar verwantschapsdemografie aan de Universiteit Utrecht. De gepresenteerde gegevens zijn afkomstig van het door Dykstra geleide onderzoeksprogramma MULTILINKS (www.multilinks-project.eu).